

**PRVA POT GA
JE PELJALA
V PORABJE
str. 2**

**MLADOST PA
HITROST
str. 8**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 8. avgusta 2002 * Leto XII, št. 16

Manjšinske volitve in etnobiznis

Na Madžarskom mamó od 1993. leta manjšinski zakon, steri nam, manjšincom, omogoča, ka ob redni lokalni volitvaj (helyhatósági választások) leko volimo manjšinske samouprave. Tak smo 1994. leta izvolili slovenske samouprave po vsej naši vasnicaj (zvün vesi Sakalovci) v Porabji pa v Monoštri. Tak smo meli šest slovenski manjšinski samouprav. 1998. leta so se njim ešče pridružili v Budimpešti, Sombotelu pa Mosonmagyaróvári. S Skalauvci vret je tak bilau že deset slovenski samouprav.

Letošnje lokalne volitve je predsednik rosaga Ferenc Mádl vönapiso za 20. oktober. V tisti vasnicaj pa varašaj, gde živijo manjšine, je trbelo ejkstra pobudo (kezdemenyezés) dati, ka ščejo meti manjšinske volitve. Tau nej bilau težko napraviti, pet lidi gnake narodnosti se je moglo podpisati. Termin za tau je biu 22. juliuš. Po podatkej Državne volilne pisarne (Országos Választási Iroda) so dobili 1962 pobud, največ so poslali Romi (1107), potem Nemci (331), Slovaki (117), Hrvati (104), Poljaki (56), Romuni (48), Srbi (43), Rusini (33), Grki (32) Bolgari (31), Armenci (30), Ukrajinci (15), Slovenci (15).

Postavlatu se dvej pitanji. Zakoj dajo ene manjšine v telkši mestaj pobudo za manjšinske volitve, druge pa nej? Ali so tisti, steri se tak fejst terejo, ka bi bile pri nijj manjšinske volitve, rejsan vsigdar manjšinci? Na prvo pitanje je nej težko

*V Porabji v ništérni vasnicaj do volili več manjšinski samouprav.
Na Dolenjom Seniki živijo Slovenci pa Nemci tó.*

odgovora najti. Vejmo, ka največ manjšin raztrauseno živi po cejlom rosagi, etak pa nej trbej nika drugo, kak ka nekak v ednoj vesi, varaši najde pet lidi, steri povejo, ka so Romi, Nemci, Bulgari, Ukrajinci ptt., podpišejo papir pa se že leko pripravljajo na manjšinske volitve. Pri nas na Madžarskom vala svobodna izbira identitete, tau se pravi, ka v nikšom našom dokumenti ne piše, sto kakšne narodnosti je. Tak se je pa že na prejšnji volitvaj tó zgodilo, ka so se eni gnauk vödali za Rome, potistim pa za Romejnare. Gde so mislili, ka do kakšen asek meli (ali več haska meli), tak so se obračali. Pri ništarnij manjšinaj so se pa glasili, kandidirali Madžari tó,

ka so tak ležej prišli v varaške ali veške samouprave. Tau se najbolje leko zgodi pri velki manjšinaj, gde se med seboj ne poznajo, pa pri tisti manjšinaj, stere so že svojo materno rejč zapistile, tak tau več nej kriterij pripadnosti.

Zakoj je tak popularno meti manjšinsko samoupravo? Te samouprave od rosaga dobijo pejneze, lani je tau bilau sedemstau gezero na leto. Za tiste manjšinske samouprave, stere delajo povejmo za več stau lidi, za cejlo ves, je tau nej dosta, leko bi pravli, ka je premalo. Vej pa iz tej pejnez kumaj vöpride ena redna prireditev. Dapa če vküpstane par držin ali padašov pa napravi, bi leko pravli »alibi« manjšinsko sa-

moupravo, je tau lejpi pejnez. Za ilustracijo eno zgodbo. V enom menkšom varaši prej živi par držin, steri se majo za pripadnike x manjšine. (Menje bi nej rada pisala, ka bi nej rada na biroviyo ojdla.) Na zadnji volitvaj so izvolili svojo manjšinsko samoupravo. Gda so od rosaga dobili pejneze, so se zgučali, ka bi se trbelo svojo materno rejč včiti. Pa gde se leko materno rejč najbolje vči? V tistom rosagi, gde se ta rejč guči, od kec so prišli njini predniki (öseik). Pa kakšna sreča, ka so njini predniki prišli iz rosaga, stera ma lejpo morje, kama trno radi ojdijo turisti. Istina, ka turisti za te poti težke pejneze plačajo. Tej lidgé so pa lepau svojo paut na dalečno

morje plačali iz tisti pejnez, stere so dobili za programe, knjige v maternoj rejči ptt. Istina, ka je za te par lidi gvüšno lejpi program bijo letovati (nyaralni) na maurji, leko ka so se za tok par rejči v maternoj gezi ki tó navčili.

Taumi se pravi etnobiznis. Na žalost so predpisi pa kontrola nej tak sigurni, ka bi tau eni nej mogli vöponučati. Pri tej rečaj ma odgovornost manjšinska skupnost (kisebbségi közösség), njeni voditeli, ka ne pisti, ka bi se takšo godilo. Če že pri lokalni manjšinski samoupravaj ne more vökrauziti, ka bi v nje prišli lidgé, steri so nej »njini«, leko tau prepereči (megakadályozhatja) pri državni manjšinski samoupravi. Pri nas, Slovencaj, tau nede težko, vej se pa skurok vsi poznamo med seboj. Kriterij pa mora biti znanje materne rejči.

Slovenci smo v 15 mejstaj dali pobudo, ka bi radi volili slovenske samouprave. S pet nauvi mejstaj so se glasili. V Budimpešti v dvej nauvi okrajaj, ena pobuda je prišla iz županije Szabolcs-Szatmár, ena pa iz Borsoda. Meni sta najbolje sumljuvi (gyanús) tej zadnji dvej, vej pa do zdaj smo nigdar nej čüli, ka bi v krajini pri ukrajinski granici živeli Slovenci. Če ništérni ščejo vöponučati, ka je malo Slovincov na Vogrskom, ne smejmo pistiti, če so pa tau rejsan »naši«, naj ne baujo čemerni, ka sam njim nej zavüpala. Za par mesecev mo čednejši.

Marijana Sukič

Prva pot ga je peljala v Porabje

Andrej Gerenčer, novi veleposlanik R Slovenije v Budimpešti, je svoj prvi uradni obisk na Madžarskem namenil porabskim Slovencem. 19. julija je obiskal Monošter in Gornji Senik. Obisk je začel na Generalnem konzulatu R Slovenije, kjer se je pogovarjal z generalnim konzulom dr. Zlatkom Murščem. V Slovenskem kulturnem in informativnem centru se je srečal s

pred parlament, me je počakala četa sodakov in njini glavni mi je predal raport. Te so me gardisti peljali gor v parlament. Stavili smo se pred kronov sv. Štefana, ena gospa je vse povedala o kroni. Točno v 12. vori smo se postavili v saloni, je prišlo gospod Mádl. Sem ga nagovorili, dva stavka (Exelenciás Uram, igen tisztelt Elnök Úr!) sam povedo v madžarsščini, mislim, ka je

leme bom meu, naj se oglasi, mi de probo pomagati. Jaz sam na tom pogovori dvej stvari povedo, ka de trbelo rejšiti, tau je financiranje slovenskega radia v Monoštri pa položaj šolstva.»

• *Vaš prvi uradni obisk je vas pripelo v Monošter. Zakaj?*

»Mislim, ka je pošteno, če prideš najprle med svoje, ka je prav, ka sem prišo v Porabje. Več kak petnajst lejt sta Sobota pa Monošter lepau sodelovala, gda sam biu na občini. Res je tudi tau, ka sam tu najšo dobre sodelavce tak med vami kak tudi v vašom županu Károly Baueri.»

• *Porabje dobro poznate, vidite tau to, ka mladina pa mlajši več sploj ne ali samo malo gučijo slovenski. Po vašom, ka bi se tau zaustavilo ali celau obrnilo?*

»Žalostno bi bilau, če bi se zgodilo, ka bi naša deca v Porabji nej znala slovenski. Prvo je, ka v familiji gučijo slovenski, zato vsem starišom Slovencom na srce polagam, ka držijo slovensko rejč, ka včijo svojo deco. Tada dale vsem školnikom, učitelom, ka naj tau, ka je zapisano v programi šaule, rejšan stoprocentno spunjajavo. Ka naj živijo za te slovenski jezik! Tretje je, ka vi novinari tudi skrbite za tau, ka naj slovenski jezik privlačen bau za mladino. Če bomo – vüпам – vsi vküper prišli v Evropo, mo mali narodi v nevarnosti, ka se asimiliramo. Tau pa ne smejmo pistiti.

Jaz bi rad, če bi tu v Porabji gratala ena močna želja, močna vola, kak je na Koroškem ali pa v Italiji, ka se slovenski jezik drži. Tu moramo vsi vküper več napraviti pa si eden drugomi pomagati.»

• *Pomauč za porabske Slovence bi leko biu kakšen*

Nikak etak bi moglo biti

Če človek odi med ljudami, rešuje kakše privatne ali skupinske zadeve, dosta vse vidi, čuje, preživi. V bauta kumaj čujejo, ka škeš, če kaj zmetno naprej dajo, predte lučijo blago. V kakšoj gostilni te skurok doj polejejo, predte sünejo, ka si si sproso. V kakši pisarnaj pa uradi moreš čakati, ka skurok korenje poženeš, med tejm so delavci nut potegnjeni v računalnike tak, ka ne smejš eške sopniti tu nej. Nindar zatok vsakšoga mora človek razmeti. Po uradaj (hivatalokban) je strašno velka bürokracija, papirov je za cejli svejt pa te eške mi stranke (ügyfél) je tu „dražimo“. Po bautaj pa gostilnaj so delavci nej zavole plačani, etak se pa ne vtrgnajo vküper, kakoli ka gnes delo tu zmetno dobiš. Depa gde so že tisti cajti, gda je človek cejlo življenje pri ednoj firmi delo pa so ga te tam rejšan poštuvali. Gnes je tak, ka če se komi kaj ne vidi, vse tam nja pa išče – če najde – drugi služ. Te pa največkrat nišče ne dela tau, na koj se razmeje. Etak se leko zgodi, ka si človek zmetno deje z njimi.

Na rejdko, depa človek najde ovakše, baukše pelde tu. Etognauk sam v Kermedini ojdla z mojav vnukinjov, tam sva mele nikšo uradno delo. Pa te sva malo po bautaj tu ojdle, sploj pa na njeno zelenje. Kak etak odiva po varaši, sva gnauk samo v edno takšo ulico „zablaudile“, gde so se nikše baute nej vidle. Stanave pa nagledave, gde ta naj se vzemave. Med tejm je pa vö iz edne zidine staupila edna ženska. Oprla je vrata pa je začnila nikšo blago vö naklajati, gor obešavati na vrata, na nikše stolice. Gda je ona zaglednila najja pa vidla, ka tuj pa tamta gledave, včasín je pitala, ka bi müve rade küpile, kama bi radive šle. Pa te pravive, kakšo bauto müve iščeve, ona pa etak pravi: „Jaj, tau ges ne morem tak samo ta povedati, sploj pa te nej, če ste nej iz Kermedina. Tak malo čakajte, ges bauto zaprem pa mo z vami pa vam pokazem, v kakšo smer morate titi pa tam najdetete tau bauto.“

Pa je tak bilau tu. Ona je išla tak 20-30 metarov z nami, mi je rztomačila, kak prideve do baute. Kumaj sam mejla priliko zavaliti ženski, se je obernala pa je üšla na svojo delo. Ste vi vidili takšo? Ka ge toga ipa nej.

Ta srednja lejta ženska je ali trnok dobra trgauvka ali pa sploj rada ma svoj varaš. Človek bi razmo, če bi sama sebi šejft delala. Liki etak? Etak nesebično (önzetlenül) včinititi kaj, je ja rejdko. Depa nikak etak bi moglo biti.

I. Barber

Novi veleposlanik Andrej Gerenčer in generalni konzul dr. Zlatko Murščem na obisku v Slovenskem kulturnem in informativnem centru.

predstavnik Zveze Slovencev na Madžarskem, Radia Monošter in časopisa Porabje. Po obisku pri monoštrskem županu Károly Bauerju je novi veleposlanik obiskal Gornji Senik, kjer se je pogovarjal s predsednikom in člani Državne slovenske samouprave. Z Andrejem Gerenčerjem smo se pogovarjali po njegovem obisku. Najin pogovor je potekal v porabsčini in prekmurščini, da bi ga razumela tudi tista generacija Porabcev, ki ni bila deležna pouka knjižne slovenščine.

• *15. julija ste prejkdali akreditiv (megbízólevél) v Budimpešti predsedniki Madžarske, Ferenci Mádl. Kak je kaj bilau?*

»Jako sam biu presenečeni, kakšen lejpi sprejem sam doživo. Predaja akreditiva je jako lepau napravljena na Madžarskom. Gda sam prišo

jako dobro tau vöspadnolo. Gda sam svoj guč dojpovedo, sam njemi prejkdau pisimo. Predsednik Mádl me je zelo prijazno pozdravo, lipau je gučo o sodelovanji med Slovenijo in Madžarsko. Pozvau me je v svojo pisarno, na guč na štiri oči. Najbole mi je bilau prijetno tau, ka me je pitau, štera so tista pitanja, šterim mo največ pažnje polago. Pravo sam ma dvej stvari, skrb za slovensko manjšino v Porabji in več gospodarskega sodelovanja. Gospodarsko sodelovanje jako zaostaja za političnim pa kulturnim. Pomembno je, ka dvej državi tudi gospodarsko sodelujeta. Tu so pejnaji, ka leko potem damo za kulturo pa kaj drugo. Mádl je biu zelo prijazen z mano in najin guč je biu dosti dukši, kak je biu po protokoli vönapisano. Pravo mi je, kakšekoli prob-

obrat, kašna slovenska fabrika. Ka mislite vi o tem?

»Se strinjam s tem. V Sloveniji so zdaj težave s presstrukturiranjem gospodarstva. Vüпам, ka de tau nilo. Jaz mo se trüdo vküper z Gospodarsko zbornico Slovenije, ka najdemo eno fabriko, ka bi nika napravila. Tau je osnova. Če do lidge meli delo pa krü, kak po domače pravimo, do tudi lezej gojili slovenski jezik.

Tü je Oplova tovarna. Marsikateri mladi se nemški vči, zato ka de tam delo daubo.

Zatok mi moramo na tem področji tudi več napraviti, bar nika maloga začiniti. Te de vse drugo tudi lezej šlau. Zadovoljen sem, ka se stvari popravljajo, ka de prehod Gornji Senik - Martinje prekvificiran v mednarodnoga, ka de avtobus leko vozo do Sobote... Tak bau več neposredni stikov. Vüпам pa tau tü, ka če pridemo v Evropo, de tau Evropa regij, ka de se tu vse bole odprlo pa mo se mi bole vezali na vas pa vi na nas.»

Marijana Sukič

Kulturni festival *Meja na reki – Grenze im Fluss*

Kmalu bo meja samo še na zemljevidu

V Sloveniji je tudi v poletnih dneh kar nekaj kakovostnih kulturnih prireditev in dogodkov. Največ jih je v Ljubljani, v Kopru in drugih mestih. Manj večdnevni prireditve je v severovzhodni Sloveniji. Prijetni izjemi sta mednarodni folklorni festival v Beltincih in mednarodne gledališke prireditve, ki jih pod naslovom *Meja na reki – Grenze im Fluss* organizirata Gornja Radgona in avstrijska Radgona/Bad Radkersburg, ter deloma Polanski dnevi v Veliki Polani, rojstnem kraju pisatelja Miška Kranjca. Druge prireditve, najpogostejše povezane z obujanjem spomina na nekdanja kmečka opravila, so samo en dan in privabljajo pretežno okoljsko prebivalstvo.

Meja na reki – Grenze im Fluss se z večdnevni in raznosilnim programom vršča med pomembnejše prireditve v Sloveniji in Avstriji. Lani prireditve ni bilo,

ker organizatorjem ni uspelo zbrati denarja.

Uradni začetek je vedno na mostu čez Muro, ki povezuje dve Radgoni. Vsaj del uvoda nosi politično obeležje in ravno tu slovenska Radgona ni pripravljena zagotoviti enake ravni, kot jo ima avstrijska. Za prijeto presenečenje je poskrbel okrajni glavar avstrijske Radgone dr. Peter Frank, ki je kratak nagovor prebral v slovenskem jeziku in povedal, kako bo kmalu meja med sosednjima državama zgolj črta na evropskem zemljevidu. Okrajni glavar se je s slovensčino potrudil, iz Radgone pa ni bilo nikogar, ki bi nagovoril množico obiskovalcev na mostu in jim v slovenskem in nemškem jeziku povedal nekaj prijaznih, prilagodljivih besed. Nobena skrivnost ni, da je na slovenski strani kar nekaj politikov, ki bi lahko v solidnem nemškem jeziku povedali in prebrali kratak

govor in s tem ustvarili enakovredno razmerje, o katerem vsa leta pripoveduje avstrijska stran. Tudi sedmič se je pokazalo, da slovenska Radgona ni sposobna za enakopraven in ustvarjalni dialog z avstrijsko stranjo. To pa je nekaj, kar je v škodo Slovencev, ki živijo v takoimenovanem »radgonskem kotu« avstrijske zvezne dežele Štajerske.

Že uvodni nastop na mostu čez Muro je navdušil obiskovalce. Tako pestri folklornih skupin iz Avstrije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije, kot pevska skupina Katicice. Za zaključek otvoritvene slovesnosti pa sta združeni godbi na pihala iz obeh Radgon zaigrali Rečno himno, ki jo je Michael Rüggeberg skomponiral v čast Meje na reki.

Umetniška voditeljica Meje na reki dr. Isabella Suppanz sestavlja v sodelovanju z Romanom Slugo program, v katerem so gledališke prire-

ditve, literarni večeri, takoimenovani zvočni most z nastopi glasbenih skupin, različne razstave, programi za otroke in vedno tudi simpoziji, vsako leto na drugo temo. Pomeni, da ima Meja na reki univerzalno vsebino, kjer pogosto ni potrebno znanje dveh ali več jezikov. Denimo pri nastopih folklornih in glasbenih skupin in tudi pri tako zanimivi fotografski razstavi avtorjev Friedla Kubelka, Dorothee Wimmer in Borisa Jaušovca. Avstrijska avtorja sta se predstavila s portretno fotografijo, slovenski avtor pa z desetdnevno vojno v Gornji Radgoni. V programu je bilo tudi gostovanje Drame Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane, z delom Ritter, dene, voss Thomasa Bernharda, enega najbolj kontroverznih avstrijskih pisateljev.

Glasbeni nastopi – Zvočni most – so bili na Glavnem trgu v avstrijski Radgoni in

pri gostišču Kompassa na slovenski strani.

Razprava na letošnjem simpoziju z ne ravno veliko udeležbo je potekala na temo Pozabi – spominjati in pozabiti!

Kulturno društvo člen 7. za avstrijsko Štajersko, nima svojih kulturnih skupin, zato je bila v produkciji Pavlove hiše iz Laafelda/Potrne gledališka predstava Arlechino in co.

Čeprav deluje Kulturno društvo člen 7. v specifičnih političnih razmerah, bi mu lahko slovenska stran skozi Mejo na reki pomagala pri uveljavljanju v okolju, kjer živijo Slovenci. Ker avstrijska stran želi, da se prireditve Meje na reki ohranijo, bi kazalo v slovenski Radgoni premisliti, kako na primeren in nevsiljiv način vključiti v program vsaj del slovenskega kulturnega izročila, ki se je ohranilo v narodnostnih vaseh ob meji.

er

Na natečaju Phare uspešni tudi Slovenci

Letos spomladi je izšel razpis Phare CBC programa za Madžarsko in Slovenijo. Na razpis t. i. malih projektov so se lahko prijavile samouprave, organizacije in institucije ob slovensko-madžarski meji, v Sloveniji z območja Pomurja, na Madžarskem pa iz županij Vas in Zala. Na Madžarskem je na razpis prispelo 37 projektov, izmed teh je bilo odobrenih dvanajst, šest iz Železne županije, šest iz Zalske županije.

Med uspešnimi projekti sta bila dva iz Porabja. Projekt z naslovom **Razvoj ekološke tehnologije pridelave in predelave zelišč** je vložila Slovenska manjšinska samouprava Andovci skupaj s čezmejnimi partnerjem, Centrom za razvoj, trženje in promocijo zeliščarstva v Murski Soboti. Pri pripravi projekta so jim pomagali sodelavci Generalnega konzulata R Slovenije v Monostru. V povzetku projekta piše: »Območje,

Na prvem delovnem sestanku nekateri izvajalci skupnega projekta. Irma Benko, direktorica Podjetja za informiranje, Marijana Sukić, urednica Porabja, in novinarja Dejan Fujs in Silva Eöry.

kjer živi slovenska manjšina, je del Narodnega parka Orség, kjer poljedelstvo vedno bolj izgublja svoj eksistenčni namen. V tej posebno zavovarani pokrajini ni dovoljeno intenzivno poljedelstvo. Površina neobdela-

ne zemlje se nenehno povečuje. Cilj projekta je, da naj se ta površina obdeluje z ekološko tehnologijo. Z osvojitvijo in uvedbo nove tehnologije bi izpolnili predpise naravoslovcev, podprli razvoj gospodarstva s tem,

da omogočimo nove možnosti za tukaj živeče kmete. Na obeh straneh meje bi se izoblikovala skupina kmetov, ki bi v bodoče izkoristili samozaposlovanje ali uvedli dejavnost za dopolnilno dejavnost kmetije. Za uspešnost projekta je pomembno, da se, poleg ekološke tehnologije pridelave, zagotovi predelava, ker se na trg lahko trži le predelana zelišča. Projektu je bila odobrena podpora v višini 36.543 evrov.

Drugi uspešni porabski projekt je vložila Zveza Slovencev na Madžarskem, in sicer z naslovom **5. obletnica Slovenskega kulturnega in informativnega centra – Skupaj ob meji**. Glavni pomen projekta je, v okviru sklopa prireditev ob peti obletnici Slovenskega kulturnega in informativnega centra v Monostru aktivirati dejavnike kulturnega in znan-

stvenega življenja ter medije na obeh straneh meje. Neposredno sodelovanje ob pripravi konkretnih prireditev bo pripomoglo k pridobivanju novih metod in tehnik v sodelovanju, ki so pomembne pri nadaljnjem regionalnem sodelovanju. Drugi namen projekta je izboljšanje pretoka informacij in razvijanje komunikacije med obmejnima regijama. Glavne dejavnosti so kulturne prireditve (priprava porabskega borovga gostovanja, mednarodno zborovsko srečanje Pesem ne pozna meja, državno srečanje porabskih Slovencev), znanstvene prireditve (konferenca Življenje ob meji na pragu Evropske unije), pokrivanje le-teh in nove rubrike v sodelujočih medijih. Čezmejni partner projekta je **Radio Murski val**. Projektu je bilo odobreno 42.502 evrov podpore.

M. Sukić

Slovenski kulturni in športni den na Dolenjem Seniki

V našem rosagi smo 1994. leta najoprvin volili manjšinske samouprave tu. Od tistoga mau dela na Dolenjom Seniki tu slovenska manjšinska samouprava, zatok ka v vesi Slovenci tu živejo. Od začetka mau samouprava vsakšo leto drži Slovenski kulturni den. Med tejm smo pa gor »prebidili« stike z matično državo tu. Naša ves je športne stike mejla od 1978. leta s Čepinci.

Letos smo se že dvajstirčič srečali. Pri nas je šega postani-

zatok ka na dosta vse moraš misliti. Etakšoga reda pomauč tu žmetnejše dobiš od ljudaj zatok, ka vsakši opravlja svojo delo. Prauto konca kedna je pa te nas že vse stiskavalo, delo je šlau kaulag pa znautra v kulturnom daumi pa na športnom igrišči tu. Letos oprvin se je zgodilo, ka je samoupravi na velko pomauč bilau gasilsko društvo.

Ka vse je bilau na našoj kulturnoj in športnoj prireditvi? Tak v kulturnom daumi kak na

sednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš pa županja Dolnjega Senika Elizabeta Bartók. Prišli so naši gostje iz Slovenije, iz Čepinca. Z njimi so prišli šalovski župan Aleksander Abraham, svetnik občine Šalovci Vendel Gašpar, predsednik športnoga društva Zvonko Lainšček, no pa mladi in odrasli športniki. V pau dvanajstoj vōri se je začno kulturni program v kulturnem daumi, gde je dvorana že naklačana bila. Goste je pozdravo

njimi člani gledališke skupine tu, te den šli na izlet. Gda so igralci dokončali igro, so kumaj telko cajta meli, ka so se vkup spakivali pa hajde v Varaš, ka je tam že čako nji autobus, ki je pelo na izlet ljudi. Ka so se igralci itak vzeli za takšo stejsko, samo njim leko lepau zavalimo. Tak mislim, tau so zatok naprajli, ka trno radi igrajo.

Po obedi pa tavō na športno igrišče. V 2. vōri se je začno športni program pa je držo do 6. vōre večer. Najprej so špilali mladi nogometaši, Dolnji

olepšali zase tau srečanje. Mladi nogometaši so za darilo - vsakša ekipa - dobili edno žogo, odrasli pa eden-eden lejpi pokal, iz steroga so sledkar na žmano pili vino.

Po nogometi so se pa začnile vaške igre. Igre je vkuppostavila pa vodila Orsolya Barabás. Program se je pa tak dokončo, ka so odrasli pa mladi poseba-poseba, štrik vlekli. Tuj so Čepinčari krepši bili. Tak vōvidi, ka oni pri tejm večko prakso majo. Po igraj smo meli večerjo, med tejm je pa bila muzika. Slovenske, vogrsk

Jože Korpič (na srejdji) s predsednikom slovenske samouprave Lacijom Bajzekom pa Ireno Barber. On je pred 24. lejtimi začno srečanje med Dolnjim Senikom pa Čepinci.

Zaman smo krepko vlekli, Čepinčarge so nas tapotegnili.

Senik-Čepinci 0:1. Naši mladi so sploj steli krepši biti, depa nej se je njim pršikalo. Žalostni so bili. Po tistem so pa špilali odrasli. Rezultat je bio 1:1. Etak so Dolenjesenčari malo

pesmi smo poslušali, tej edni so eške malo splesavali tu.

Jože Korpič iz Čepinca je gnauksvejšta začno organizirati športno srečanje med Senikom pa Čepinci. On je tistoga reda eške študent bio na univerzi. Gnes je pa etak pravo: »K leta mo meli že 25. jubilej. Tau mo držali v Čepinci. Se že zdaj pripravljamo, planiramo, naj bi te jubilej lejpi, nepozableni bio.« Mi mo se tu brigali za te jubilej, kakoli ka eške nej znati, sto de delo v slovenskoj samoupravi, vej do pa letos volitve, gde do manjšinske samouprave tu znauvič volili. Vūpajmo se pa, ka bodoče vodstvo samouprave tu nede načesa mislilo. Naš program smo mogli že po sedmjoj vōri večer tak njati, zatok ka se mejla v osmjoj zapre pa so Čepinčari nej steli krauziti. Samo se tomi leko vūpamo, ka pridejo cajti, da nas več mejla tu nede gor držala, gda mo leko eden do drugoga prišli brez kaksikoli potni listov. Dobro bi bilau tau tu zadobiti.

la, ka se na te den z kulturnim programom tu pripravimo. Letos smo držali te den 27. julija. Že - leko povejm - pred kedni smo se pripravljali. Takšo prireditvev je nej leko vkup sprajti,

športnom igrišči je že rano vse živo bilau. Lūdje so delali, pakirali, vozili pa pospravljali. V 11. vōri so se pomaleg gosti zbirali, med njimi generalni konzul Zlatko Muršec, pred-

Laci Bajzek, predsednik slovenske samouprave na Dolnjem Seniki. Po tejm se je pa na oder postavila števanovska gledališka skupina, da bi nam zašpilala veseloigro Irene Barber z naslovom Tau je nej istina. Kak do tejga mau vsakmau, zdaj so tu enkratni bili. Pa kak šegau majo povedati, če prej vkup pride, te vse vkup pride. Žmetno je bilau uresničiti te program zatok, ka so Stevanovci, med

Hop, hop, hulahop...

Pokal Čepinčarom je prejkda predsednik Laci Bajzek.

I. Barber

Človek ne more pozabiti svoje korenje

Na izleti porabski Sloven-
cov iz Szombathelya v Po-
rabji sam se srečala s trno
prijaznimi, baratšagoškimi
lidami, med njimi s teticov
Margit Mesaroš z Gore-
njoga Senika. Njeno sloven-
sko dušo, čutenje do slo-
venskoga Porabja, cejloga
slovenstva leko vzememo
za peldo. Z ene strani šana-
livam, ka ne živejo med na-
mi v Porabji, ka bi se dosta
vse leko navčili od nji. Z drū-
ge strani sam pa trno vesela,
ka tisti Vaugri, s sterimi se je
srečala v svojem življenji, s
sterimi vkūper žive v Tor-
māsligeti, nikdar lagvoga ne
morejo broditī od Sloven-
cov pauleg njene dobre na-
ture, dūše.

• *Ka vam ostane v najlep-
šom spomini z danesnjoga
dneva?*

„Te den meni celau veseli
gē, ka se tu leko najdemo
Slovinci vsi vkūper. Pa te
krajine! Gda sam ške samo
tak mala bila, sedem, osem
lejt stara, te sam tū odla pa
od tiste vōre mau nej. Kaj pa
bi nej naigri bila, ka se dačas
vse tū zgadilo, kak tau tū
vse vōgleda. Te slovenski
kraj je celau lejpi, človek ne
more pozabiti svoje kore-
nje, od kec smo gē. Cejli den
je dosta lejpoga bilau, liki
najbola sam tauma rada gē,
ka sam v Števanovci od mo-
joga očo držine grobe leko
poglednila. Eške od moje
stare babe sam najšla grob.
Nji sam vūdla, gda sam se-
dem, osem lejt stara bila, pa
sam se več nikdar nej sre-
čala z njimi, dapa zdaj pri
grobi sam en očenaš leko
zmolila. Pa te cerkvi! Tak gu-
čijo, ka v šteroj cerkvi je
človek oprvin gē, ka prosi,
tisto se ma prej spuni. Zato
sam prosila našo drūštvo,
naj vsakī svojo prošnjo
tam dojde.“

• *Ste v šteroj cerkvi vi tū
meli kakošno prošnjo?*

„Tō sam mejla zatogo volo,
ka je moja (h)či zdaj v Som-
boteli v špitalaj, ka so ji
nogau rezali, operirali. Una
ma tri male mlajše pa naj ji
Baug pa Marija pomagata,

ka njej dobro bau. Tau nej
leko gē, gda ena mati mora
iz držine titi. Tau nam vōlka
briga, vsakša mati bi tak
bila.“

• *Vi v tejm vōrdjate, če der
kaj prosite, ka vam Baug
pomore, naj se vam tisto
leko uresniči, prška?*

„Če bi vōro nej meli, bi ranč
nej mogli živetī. Ge sam ta-
šoga reda gor rasla, gda so
najbola vōro že vkraj sprav-
lali pa so nej dali valati. Mi
smo doma tak včeni bili pa
nas vōra nikdar nej ta njala.
Nas je že telko lagvoga do-
seglo, če bi nej vōrvali, bi
tau ranč nej mogli vōpre-
trpeti.“

• *V števanovskoj cerkvi ste
vi začnili moliti boga. Ka
ste prajli pred molitvijo?*

„Zatogo volo smo molili bo-
ga, ka naj ne pozabimo naš
materni gezik pa slovenske
molitve pa naj nas Baug po-
maga, ka srečno tanazaj
domau pridemo.“

• *Tjelko lejt ste bili stari,
gda ste odišli z Gorenjoga
Senika?*

„O, ge sam te ške celau mla-
da bila, šestnajset lejt sam
stara bila, gda sam odišla
tadoj na Meggyespuszto na
delo. Moja sestra pa brat sta
tō tam bila, ške dveje sestre
tō, pa so te uni meni tam de-
lo spravili, ka tū na Gorej-
nom Seniki nej bilau dela.
Doma smo nej meli slūža pa
nej pejnaze. Mati, kak de-
vica, so nas gor ranili, ka so
oče v bojni ostali. Mlajši smo
mujs mogli titi vkraj od do-
ma pa sebi krūj slūžiti. Vcuj
smo se vzeli pa vsenakraje
nam je dobro bilau. Mūva z
možaum sva se tam spozna-
la pa se oženila. Tisti lidge
so name tak lepau nut vzeli
pa poštvāli tō. Ge sam tau s
seov prinesla, ka za drūgo
lūstvo človek dosta mora
djasti, ranč ne morem njati,
ka bi drūgomi nej pomagala,
ka tau v sebi mamō mi
Slovinci. Gdekoli živē, sto
je Sloven, tisti ovakšo natu-
ro ma, kak drūgi. Mi Sloven-
ci ejkstra mamō v sebi, ka se
drūgomi podložimo, ka zna-
mo pomagati drūgomi tō.

Človek ne smej tatiti, gda
vidi, ka je drūgi v nevoli gē,
tisto ne smej tak vzeti, ka
tisto name ne briga. Vsakī
leko pride tak, ka de ma po-
mauč trbelo pa ma te trno
dobro spadne, če ma stoj ro-
kau da, ka de ma pomago.“

• *Po vašom je tau najvekša
razlika med Slovenci pa
drūgimi lidami?*

„Ge tak mislim, slovenski
lidge so spoj ovak. Pa tau
poštūvanje ednoga drūgo-
ga! Mi, Slovenci smo v Tor-
māsligeti, pauleg Būka, tū
trnok vkūper držali, dapa
zdaj sam ge že sama ostala.“

• *Te kak leko držite gor tak
dobro svojo slovensko ma-
terno rejč?*

„Tau je tō vcuj gē, ka ge slo-
venske novine Porabje rada
štem. Kakoli delo mam, gda
Porabje pride, ge svojo delo
vse njam pa te najprvim Po-
rabje trbej šteti. Od najprve
litere do najzadnje, ge tau
vse vōprečtem. Veckrat mo-
ram doj obračati našim Vau-
grom tō, ka dosta dobroga
pa čednoga geste nut spi-
sano v tej novinaj. Oni so od
toga tū bola bogati, če več
dobroga čūjejo. Človek sir
od tistoga leko bola vekši pa
bogati grata, če vse več zna,
ka se godi po svejti. Posaba
se moram vsejm zahvaliti,
steri so tūj vcuj, ka se briga-
jo za nas, ka nam eške šenki
dajo novine zatogo volo, naj
naš gezik ne pozabimo.
Mauž, un je Vogrin gē, un
samo kepe gleda, tistomi
rad gē, če gder vidi kašne
spoznane. Ge vse pogled-
nam po televiziji, vsakī
gunc poslūšam, ka majō

gder Slovenci, tau name bri-
ga, ge vse rada znam, celau
se mi vidi. Tak, kak čleki
trbej žitek, tak rečam tō
trbej, ka mora maternō rejč
gor držati. Pa te knjige, ka
smo daubili za dare, pa te
pesmerske knjige, ka Fran-
cek napiso, tau se meni
celau vidi.“

• *Ka se mūve pogučavlave,
skaus te občutek mam, ka
vi pravite, tisto z dojše pa s
srca pride, večkrat so vam
štja skonze vōpriše. Vi se
na telki vežete na svoj rojst-
ni kraj, na svoj materni
gezik?*

„Ja, zdaj je 50 lejt, ka sam ge
v gorenjeseničkoj šauli slej-
djen stōpaj naredila. Mi smo
14. juniuša 1952. leta meli
valetō (ballagás). Ge s cej-
loga srca nazaj brodim na
tiste učiteljice pa učitelje,
šteri so nas tam navčili na
vse dobro. Kak so nas sarma-
čke mlajše gor prijali! Gda
smo kakšen svetek meli,
smo nej meli tašni gvant, ka
bi ga leko nase djali. Eške
tašna učiteljica bila, ka svoj
klūč tadala, naj doma iz nje-
noga omara vōzmem
gvant, steroga mi na drūgi
den trbelo, tak mi je zavū-
pala. Zato pop pa školnik je
najvekši lampaš v enoj vesi.
Če so tisti nej tak gē, kak
trbej, te v tistoj vesi mladina
tū trno dobro ne raste gor.“

• *Pri vas je tau ške gnesden
tū istina?*

„Zdaj bi tō tak trbelo biti, de-
pa zdaj te školnicke pa ve-
nak eške tak tō leko povejm,
popovge so tō nej tašni, kak
so prvi bili. Tašoga, kak so
bili Janoš Kūhar na Gore-
njom Seniki, tašoga venak
na svejti več nede. Uni so
znali gučati z mlajši, z mla-
dinov, s starcami, so znali
vsakšomi eno dobro rejč da-
ti. Dosta brodimō nazaj na
nji, ka so nam tašo paut po-
kazali, po šteroj pauti je
vrejčno gē titi, pa če po ti-
stoj pauti demo, je vrejčno
živetī tō.“

• *Meni je čūda, ka vi na
tisti šestnajsti lejt telko do-
bri spominov mate. Ka bi*

*bilau, če bi v cejlom živ-
ljenji tōj živali?*

„Jaj, ranč ne vejml! Tū doma
žē nemamo žlate. Zdaj ve-
nak eno tri kedne, ka sam na
Gorenji Senik odla, liki tak
bilau, kak bi domau ūšla. Ta
moja botra, ta moja sausa-
dinka ta mam vrkej na brgej,
Turkina Ana, tak so me gor-
prijale! Pa ge nji tak mam,
kak gda bi k starišom ūšla.
Tak celau dobro se leko
čūtim med njimi. Celau sam
rada gē, če se leko srečam z
njimi pa ji leko vidim. Moji
mlajši so trnok mali bili, gda
so ške moja mati živali. Zdj
mi en sin pravo, ka letos bau
tau leto, ka un gor pripele
gnauk svoje mlajše, depa ge
naj tō z njimi dem, ka bi njim
un rad pokazō, gde so bili
njana baba.“

• *Ste vaše dobre slovenske
nerali so vaši mlajši kaj
erballi?*

„Ge tak mislim, ka vsi zamaj.
Dosta ji je, ka šest mlajšov
mam. Pri nas, če eden biv v
nevoli, te so vsi vkūp segnili
za tistoga. Kašakoli briga je,
so vsi zamaj za enga pa en za
vse. Tak mislim, ka tū vcuj
so mojo naturo tō erballi.
Istina, ka moža tō dobroga
mam. On meni vse dobro
vcuj spravo. Ge sam z mlaj-
šami dosta dela mejla, tau
vse moja briga bila, njava
briga je pa bila krūj slūžiti.
Je dosta delo, zdaj je že tō v
penziji. Od tistogamau, ka
ge več nemam padaškinje,
štera bi z meov ūšla v Som-
botel, gda Slovenska samo-
uprava pa drūštvo ma kaše
programe za nas, zdaj te un
sir z meov dé, ka se on tū
trno dobro čūti. Mūva se
obadva dobro čūtiva v tau
drūžbi. Enoga drūgoga tak
poštūjemo, kak če bi bratje
pa sestre bili. Taki leko po-
vejml, ka v dosti mejstaj do-
ma v enoj familiji ne držijo
tak vkūper, kak mi tam. Tau
Mariji Kozar tū dosta leko
za(h)valimo, una se dosta
trūdi, ka nam vse tanaredi.
Zatok pa moramo njau po-
štūvati. Smo veseli, ka tašoga
človeka mamō, šteri se
telko briga za nas.“

Klara Fodor

OD SLOVENIJE...

Volitve razpisane

Predsednik državnega zbora Borut Pahor je podpisal odlok o razpisu volitev predsednika republike, županov in občinskih svetov (te bodo 10. novembra) in državnega sveta, ki bodo 27. in 28. novembra. Roki za volilna opravila začnejo teči 2. septembra, ta datum pa je določen tudi kot dan razpisa volitev. Uradna volilna kampanja se bo začela 11. oktobra.

Gnojnica pred vlado

S transparentni in ob spremstvu policije se je v ponedeljek, 29. julija, ob 11.55, pred poslopjem vlade zbralo približno 3000 slovenskih kmetov, ki so s protestnim shodom v organizaciji Sindikata kmetov Slovenije želeli slovensko vlado opozoriti na nesprejemljivo kmetijsko politiko države in svoje težke razmere. Podpredsednik sindikata Franc Kučan je zbranim prebral protestno noto s preko 30 zahtevami, ki so jo nato predali generalnemu sekretarju vlade Mirku Bandlerju, ki je sprejel predstavnike sindikata.

"Stojimo pred hišo miloščine," je dejal Kučan, preden je prebral zahteve s protestne note, ki se nanašajo na problem suše, veterinarskih predpisov, približevanja Evropski uniji, dotikajo pa se tudi socialnega položaja kmetij. Zbrani kmetje so z burnim aplavzom pospremili posamezne zahteve, še posebej glasno pa so pozdravili zahtevo po odstavitvi direktorja veterinarske uprave Zorana Kovača in zahtevo po uredništvu zakona za odpravo posledic lanskih ujmov.

Kmetje, ki so jih nagovorili tudi predstavniki posameznih nevladnih organizacij kmetov in opozorili na nekatere specifične težave, so na shodu vladi simbolno predali tudi vrečo pšenice in jo pozvali, naj jo proda po najvišji ceni in tudi tako zapolni proračunsko luknjo. Prav tako so v odtok pred poslopjem vlade izlili tri litre gnojnice in zagrozili, da bodo na prihodnjih protestih, če bo potrebno, to zlivali po Ljubljani. V spomin na osem slovenskih kmetij, ki po podatkih sindikata zaradi nesprejemljivih razmer dnevno prenehajo s kmetijsko dejavnostjo, pa so lahko zbrani prisluhnili zaigrani Tišini.

Počivanje na stara lejta

Karba Kálmáné, po domaćem Kľošina Rejza, so se v Andovci narodili, na mlašeča lejta majo trno lagve spomine. Gđa so osem lejt stari bili, je njigvi ram dolazgoro. Eden saused na drugoga čemerer bijo, njigvi ram je paulek bijo pa so oni tũ zgoreli. Tak, ka so nagnauk trge rami čistak dolazgoreli.

• *Kak se spominata na tau?*

"Tau se je na vüzem zgodilo, oče so najoprvin v pamet vzeli. Vnoči pravijo, naj se brž patjivamo, ka smo v odnji, ka gorimo. Stariške so nas tavõ pod edno drejvo djali z dunjami vret, kak smo spuni v pižomi. Pod drejvov smo gledali, kak nam ram gori. Stariške so več nika nej mogli napraviti, ka je že graubo gorelo, vse nam je na nikoj prišlo."

• *Tisto je nej strašno bilau gledati, gđa ste vidli, ka vam ram gori?*

"Tau ne morem taprajiti, kak je tisto strašno bilau, gđa smo gledali, ka nam nika ne ostane. Doste lüdi nam je pomagalo, depa nej so mogli obraniti, ešče s Slaskoga so prišli pomagat."

• *Kak je te tadale šlau, kak ste nazaj zidali ram?*

"Najoprvin so name v Sakalovce odpelali, drugi mlajši in stariške so pa ostali v Andovci zarandi, dočas ka so rame nej nazaj zozidali. V Sakalovci je meni dobro šlau, istina, ka sam vse mogla delati, v štali na njivi, v rami. Plačo sam nika nej dobila, samo ka so mi gvant pa djesti dali. Tam sam v šaulo ojdla, tam sam padaškinje najšla."

• *Ka ste vi te brodili, gđa so vas v Sakalovce poslali?*

"Mena so prajli, ka do me v Sakalovce pelali dočas, ka rame nazaj zozidajo. Dja sam najmenša bila. Vajdla sam, ka njim tak baukše bau, meni tam nika nej falilo, rada sam bila. Gđa so pa že rame nazaj zozidali, sam ranč nej stejla nazaj

domau titi. Pri Solarni sam bila, tam je tũ edna dekla bila pa sva se püave tak dobro mele, dobre padaškinje sva gratale. Zatok sam večkrat ušla domau pa so name stariške tũ poglednili. Dja sam v Sakalovci dočas bila, ka so Solarne nej voodpelali (de-

Rejza s svojim pokojnim možaum Kalmanom, gđa sta ešče mladiva bila.

portirali). Gnauk so samo vnoči prišli pa so nji vse odpelali. Name so tũ steli, samo sam njim dja prajla, ka daum v Andovci mam pa dem domau k njim. Na, te ma je tisti sodak s pükšov vđaro pa sam njim prajla, ka zaman me mlatijo, ka če me bujejo pa nemo ušla z njimi. Na, pa te so me na meri njali, druge so pa odpelali. Potistim sam ešča dva mejseca tam ostala, ka sam maro polagala, gnauk so pa samo tisto tũ odpelali. Te sam pa oidišla domau k starišom."

• *Gđa ste domau prišli v Andovce, kak je bilau?*

"Meni je zatok pravi dom furton v Andovci bio, srce me je tavleklo. Tam doma je že sneja bila, Piština žena, Mariš. Müve sva se trno dobro vtjüp spoznale pa sva dobre padaškinje gratale. Vtjüp sva ojdle v krčmau, doste sva plesale, Mlinarin Djuši so igrali, trno je dobro bilau."

• *Gđa ste se oženili, ste doma ostali?*

"Ja, na začetki smo doma bili pri nas. Te je Kalman v Andovci krčmar grato, tam je edna mala künja bila pa smo taši. En par lejt je tam bijo, potistim smo se pa v Sakalovce spatjivali, ka je tam krčmar grato. No, pa te 1964. leta smo v Varaš prišli, ka smo rama zozidali.

ka gđa so že vekši bili mlajši, so sami vse vedli napraviti. Skójala sam njim pa so si segreli djesti, potistim so posaudo zaprali pa gora so tũ zaprali. Gđa so pa že Kalmana mati nuta prišli k nam laknivat, te so mi pa že oni dosta pomagali."

• *Na žalost moža ste že zdjibili, kak se nazaj spominam, oni so dosta nazaj v Andovce ojdli.*

"Ja, on je trno dosta odo nazaj, njega je Andovska ves vlejkla nazaj. Vsigdar je pravo, dočas de on živo, svojo rojstno ves furton pogledne, pa gđe je ram stau, tisto vredi dejvo. Trno naglo je mräu. Kak vsakšo nedelo je karte ušo špilat v Makkhetes, podnek je domau prišo pa je ranč djesti nej sto, samo si doła lego, ka je on trüden. Zadvčeři je že mräu, tau je tak naglo prišlo, ka je tau nišče nej brodo."

• *Zdaj ste sami?*

"Nej, hvala baugi, sin Laci je domau prišo, nazaj k meni laknivat. Prajla sam, gđa je Kalman mräu, ka naj ram odamo, pa ednoga menšoga kúpimo meni. Te je pa Laci pravo meni, ka te ram pa ne da odati, ka smo trpeli pa šparali, ka naj ga leko zozidamo. Tak ka je Laci vse znuava dau napraviti izo, köjnjo, kopalnico, vse."

• *Kak vam pa zdravje slüži?*

"Tavała. Zdaj nej davnik so me rezali pri srcej. Od tistoga mau, ka se je Laci domau spakivo, mi trno dobro de, sneja mi nika ne da delati, vse napravi. Trno dobro snejau mam, samo mi furton tau pravi, nika drugo ne želej, samo gđa mala deklčina domau pride iz šaule, naj go nekaj čaka doma. Vse je dobro. Trno dobro držino mam, kak sina, kak čerko, poštujejo me, dja nji tũ. Samo tau je baja, ka Kalmana nega, on mi trno fali."

Valerija Časar

Nej je vse tak, kak včasim mislimo

Največkrat tak mislimo, ka prej v Porabji naš materni jezik, našo narečje vsemenje živi. Tau pa zatok mislimo tak, ka buma naša mladina vsemenje guči jezik, te pa gda do oni meli deco, več nišče nede včiu mlajše materni jezik. Tau pa zdaj nemo vöspravlala, zakoj je tau tak. Zatok sam „pero“ vzela v rokau, ka sam te dni nika sploj lejpoga doživela.

V tauj maloj zgodbi pa morem ešče malo nazaj titi. Med šolskim letom sam večkrat mogla pauleg Šabler gostilne čakati svojo vnukinjo. Tuj pa tam sam si malo nut sedla na edno kavo. Tam sam spoznala edno gospa, kölnarco. Ona se mi je napona lepau poklaunila pa me je po imeni zvala. Nej sam go poznala. Etognauk je pa tak prišlo, ka sam s sestrov sejdla v tauj gostilni, pä ona pride, se poklauni pa mi prinese, ka sam prosila. Pitam sestro, če pozna tau žensko. Ona je prajla, ka nej. Ge sam pa te več nej tak njala, pitala sam go, sto je pa te ona. Pa te kölnarca začne sploj lepau slovenski gučati, ka je ona iz Andovec pa je njeni deklinski priimek Treiber. Več smo nej meli priliko gučati, ka je ona mejla svojo delo, liki gda sva s sestrov staupile iz gostilne, je nama slovenski kričala, ka drgauč naj tui prideve pa z Baugom. Zdj mi je pa nevola bila, sto so v Andovci bili Treiber. Pa te je moja sestra vönajšla, ka so tau Trnjaški bili. So že dugo v Trauštja, tam so ram zozidali. Gor sam go poiskala pa te sam eške dosta več zvezdla od nje. Ta ženska je žena od šefa gostilne, piše se **Šabler Irma**.

• *Sploj me veseli, ka sam te spoznala. Telko vejm od te*

be, ka si se v Andovcaj narodila, ka si nej pozabila svoj materni jezik. Tvoj mauž je na polonja tui slovenskoga pokolenja.

„Šest mlajšov nas je bilau, oča mi je iz Andovec bio, mati pa iz Slovenije, iz Dolenc. 4 lejta sam v Andovci ojdlav šaulo, 4 pa v Števanovci.

Slovenski jezik smo se tui včili, rada sam se slovenski včila. 1970. leta smo si pa nauvo hišo zidali v Traušči pa smo se po tistem es znosili. Tuj sam se spoznala pa se oženila s Šabler Imrenom. Njegli oče je emo gostilno. Zdj, ka ma je oča že mrau, on pela tadala tau gostilno. Ge sam prva v Židanoj fabriki delala, te sam pa mejla deco pa sam ostala doma.”

• *Tak vejm, ka so ti oča že mrli, mater pa ešče tuj maš. Kak si vüva z materjov gučite, če ste med sebov?*

„Z materjov müve samo slovenski gučive. Tau ranč ne more pitanje biti. Mam pa šogorco, steri so se z Gorenjoga Senika v Varašznosili, z njauv tui samo slovenski gučive. Pa iščem priliko, gda se leko malo vönagučim slovenski. Tau mi sploj dobro spadne. No pa mam taščo, stera je iz Števanovec, z njauv tui gučim slovenski. Z možaum nej, zatok ka on samo razmej slovenski, de-

pa ne guči. Žau, deca tui samo tuj pa tam razmej kaj, liki oni tui ne gučijo slovenski.”

• *Pelate gostilno. Gnes je že tak, ka vsefele goste mate, etak pa trbej različne jezike – najbole nemški pa slovenski – vedeti. Če dobiš te slovenske goste, si zgučavaš*

vaš z njimi slovenski?

„Buma, ka si zgučavam. Tau tui morem povedati, ka včasim napamet vzemam, iz steroa dela Slovenije so gosti. Zatok, ka steri od daleča pridejo, je buma žmetno razmejm. Depa etakšoga reda njim razložim, ka ge samo porabsko narečje gučim, oni se potrüdijo pa je nigdar nej bilau, ka bi se nej razmeli, ka bi nej njim mogla njigve želje spuniti. Tau me veseli. Zvün mene ešče mam edno slovensko kölnarco, stera je z Gorenjoga Senika, ona od mene lepše zna slovenski. V tauj „meštrij“ je jezik sploj potreben, ovak ne moreš goste sprejemati.”

• *Sto vse dela v vašoj gostilni?*

„Tak leko povejm, ka je tau držinska gostilna. Moj mauž je šef, ge sam kölnarca pa moja hči pa sin tui. Sin se eške vči, etak samo te poma, gda so počitnice. V künji mam tri lüdi, steri küjejo. Tau je vse. Delati dosta

trbej, gostom moreš nagajati, ka ji je vse menje. Pa te ge doma eške malo „gazdijo“ tui pelam. Držim svinje, kokauši zatok, ka se tau meni vidi. Brezi toga bi mi nika falilo.”

• *Kak je že v ednoj gostilni, tau zatok je nej napona fajm, sploj pa nej ednoj ženski. Kak si se vcuj vzela? Kakši so gostje?*

„Ne morem povedati, ka je tau zame najveško veselje. Depa delati je potrebno. Sploj žmetno trpim, če se nistarni zapojijo. Te si clovek tak more djati z njimi kak najbole fajnsko. Ka če se koriš pa je vred djemleš, je vse lagovejšje. Pa tau tui morem povedati, ka mi je na začetki lagvo šlau. Prva liki bi kölnarca bila, sam dugo v künji delala. Tam sam nej bila pred očami. Tuj je vse ovak. Dosta vse sam se mogla navčiti, kak je že tau potrebno, če si kakšo nauvo maštirjo odebereš.”

• *Na začetki sam ti povedla, ka bi zatok rada gučala s tebov, ka bi nika napisala v naš časopis, v naše novine. Dobivaš ti novine Porabje?*

„Žau, ge je ne dobivam, depa ne mislite, ka je ne štem. Moja mati je dobiva, pa gda odim pri njej, te si je vsigdar malo v roke vzemam, tau name sploj veseli pa briga. Veseli me, ka gestejo lüdje, ki se spravljajo s takšim, ka je po mojem tau potrebno. Če lüdje malo štejo, vsebole ne pozabijo rejč. Pa tau je tui sploj potrebno, ka če se mi, Slovenci srečamo, naj si slovenski pripovejdamo. Ge z vsakšim, sto je Sloven, si rada pripovejdam slovenski. Te se čütim doma.”

I. Barber

... DO MADŽARŠKE

Novi predsednik na celu urada

Z 29. julijem je nastopil funkcijo novi predsednik Urada za narodne in etnične manjšine v Budimpešti. Antal Heizer je porodu Nemec, pred tem je opravljal funkcijo podpredsednika urada. Z imenovanjem Antala Heizerja se je strinjalo tudi vseh trinajst predsednikov državnih manjšinskih svauprav. Antal Heizer je v svojih prvih izjavah poudaril, da ima za dve najvažnejši nalogi spremembo manjšinskega zakona ter zagotovitev pogovjev manjšinske kulturne avtonomije.

Nova kasetna iz zgoščenka

Pred kratkim sta izšli kasetna iz zgoščenka dveh porabskih ljubiteljskih skupin. Ljudske pevke iz Monoštra in Števanovec so glasbeni material posnele v Studiu 22 Radia Maribor. Na kaseti in zgoščenki je posnetih 27 ljudskih pesmi. Ljudske pevke je pripravila Marija Rituiper, glasbena pedagoginja iz Murske Sobotne. Založila ju je Zveza Slovencev na Madžarskem, z denarno pomočjo Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, Zavarovalnice Triglav ter Podjetja Veseli ciciban.

Programi, prireditve

• Gasilsko društvo Dolnji Senik je z 3. avgusta organiziralo srečanje in tekmovanje porabskih gasilskih društev. Ob domačih društvih so se srečanja udeležila tudi društva iz Slovenije in Avstrije, skupno je tekmovalo štirinajst ekip.

• 9. avgusta ob 18. uri se bo v Monoštru v Slovenskem kulturnem in informativnem centru odprla razstava likovnih del članov likovne skupine Društva upokoencev Murska Sobota. Likovna dela Ernesta Bransbergerja, Vlada Sagadina in Lojzeta Veberiča bodo na ogled do konca avgusta.

• 17. in 18. avgusta prireja Mestni kulturni center v Monoštru Festival »Dobrega sosedstva«, na katerem bodo nastopile madžarske, slovenske in nemške kulturne skupine (folklore, ljudske pevke, pevski zbori) z območja ob tromeji.

Mladost pa hitrost

Leko povejmo, ka gnesden taši ram več ranč trnok nega, gde bi avto ali traktor nej biu. Depa leta 1959. je tau eške fejs velko delo bilau, če je stoj en motorbicikli emo, spoj pa v ednoj vasnici.

• Čuk Agošton, po domanjom Štavanekin Gusli, vi ste pred dobrimi par lejta mi na Gorenjom Seniki doma bili. Vi ste že 1959. leta meli en motor. Kašoga motor ste meli?

„250 cm Jawo, rdečo farbo je emo. Tisti motorbicikli tau nej pozno, ka nede ušo. Kak mladi pojep sam ge tau želo, ka naj vse bola naglo leko z njim dem. Dostakrat, gda sam tak naglo ušo, sam tak čüto, kak če bi motor ranč nej kormanj emo. Ge sam se od toga nikdar nej bojo, ka tisti motor name nin nja, ka nemo mogo z njim domau ali nikam inan priditi.“

• Gde ste tisti motor kü-pili?

„Na Magyarlaki od Schatz Imrena. Ge sam emo prva en Csepel, vej tisti je tö trnok dober biu, pa te sam tistoga audio. Te sam se tak bojo, ka bau, če mi Imre svoji velki motor ne oda, ka mo ge te brez motor. Depa vala Baugi, audio mi ga je. Istina, ka s tistim motorom se mi nej trbólo dosta voziti, venak samo eno leto. Tisto leto sam z motorom odo delat, ka z biciklinom sam nej sto ojditi, busa pa te eške nej bilau. Zato mi je tö potrejen biu motor. Po sobotaj pa nedelaj sam se pa samo vozo tü ta pa tam ta. Eno soboto, gda sam domau prišo, sam v motori pozabo klüč pa te mi je akumulator slabi grato. Te sam spravo baterije pa sam vküper zakapčo. Te sam probo, če de tau tak dobro ge pa če mo leko z

njim v nedelo na Dolenji Senik ušo na bučo. No, depa meni več tam nej trbólo ojditi, ka v nedelo po podnevi sam spadno z motorom na Gorenjom Seniki. Istina, ka na tisto ge več nika ne vardjam. Gda sam domau iz špitale prišo pa sam vüdo, ka motor je naprejvküperstrejt, te sam dau samo valati, ka je rejsan tak gé, kak so mi domanji v špitalaj pravili. Ge sam skauz tau mislo, ka v fabriki se je z menov kaj zgodilo, ka sam ger dojspadno. Depa don je nej tak bilau. V roké sam cveke emo nutdjanó dva mejseca, ge je strejta bila. Tisti vküpstrejt motor sam ge te eške dau vret vzeti. V eno velko lado sam tisti motor nutspakivo pa po pošti sam ga gor v Pešt poslo. Tam so bili moj vüjec pa so uni vse zriktali, so mi pokazali, gde moj motor naredijo. V Pešti so motor vret vzeli, doj so ga pofarbali, nauvi predjen tau so cüdjali. Gda je pa motor že doma biu, te sam ga vse vküpersklau. Po tistom sam se pa malo vozo z njim. Istina, ka na skrüma, ka so mi vozniško dovoljenje včasik vkraj vzeli, gda sam nesrečo emo. Najvekša falinga je tau bila, ka vsakši policaj mi je padaš biu pa te sam ge vsikdar merno piu. Soboto vnoči sam z motorom domau ušo, ka je na Židovi buča bila pa se mi je nika nej zgodilo. Nedelo popodnevi sam pa že v špitalaj ležo.“

• Gde ste spadnili z motorom?

„Pri šauli na Gorenjom Seniki, gde je tisti velki ovinek. Tam pri šauli ena soja bila pa sam eške tisto z mesta potisno. Tak ka je te venak rejsan graubo moglo biti tisto. Te vernau so poštijo redli pa tašo velko, črno, bazaltno kamenje so gorvozili na paut pa sam ge gor na

kamen príleto pa me te kamen lüčo. Tau, kak naglo sam mogo titi, več ne vardjam. Depa tau so drugi gučali, ka je fejs djalo tisto, gda sam v sojo zaküro. Te so me

včasik v špitale odpelali, istina, ka tau več ge tö nika ne vejim. Tri kedne sam tak v špitalaj ležo, ka sam nika nej znau od sebe. Gestu so mi tö nika nej dali v tisti kednaj. Gda sam že k sebi prišo pa sam leko gučo, te je padar pravo, ka če zvün domanji štoj me pride gledat, ka so dekile zato tö ojdle me gledat, te tiste prej völiči.“

• Zaka so vas drugi nej smeli pogledniti v špitalaj?

„Zato, ka meni je te eške fejs lagvo bilau, pa sam si samo brodo pa sam se čemerijo pa te mi eške bola lagvo gratalo. V tašoj sigurnoj iži sam biu, ka eden policaj vsikdar vanej pri dveraj sejdo pa te sledik samo domanje nutpüsto. V tistoj iži smo trge bili. Eške dobro vejim, ka so nas vsevküper dojzeli, depa te kejpe sam ge vse tazaküro, naj ranč ne vidim, kak sam vögledo. Nemški padarge so tö ojdli tam, pa so steli, ka name tavö odpelajo na Nemško, ka bi tam nutpoka-

zali, kašo velko nesrečo sam emo pa don odim. Depa ge sam nej sto titi.“

• Vsakši policaj vam padaš biu pa zato ste vüпали kaj spiti, gda ste se z motorom vozili. Kak bilau te, gda se je z vami ta nesreča zgodila, pili ste kaj?

„Gvüšno sam piu kaj pa te sam eške sto na Dolenji Senik na bučo titi zadvečarka!“

• Gda ste motor dali vret vzeti, te ste se eške vozili z njim ali ste ga včasik taodali? „Jaj, s tistim sam eške gde

vse odo! Na brgej pri Cüvini, pri Djauklini, tam sam vse odo eške z njim. Sledik sam se pa te tak zbrodo, ka ga bola taodam. Iz Rábagyarmata ga je küpo eden. Tak sam čüu, ka je tisti tö fejs spadno z njim. Vejpa ge sam tö večkrat spadno, samo nej tak graubo. Tisti motor je ušo kak miseu! Staudvajsti je največ ušo, depa vöra te več tak nej kazala, liki ta pa nazaj samo ojdla. Istina, ka za tritresti gezero forintov sam ga küpo, ka je 1959. leta eške trnok dosta bilau. Furt sam tau želo, ka gda mo že motorbicikli emo, te po tistim avto küpim. Depa nika je nej tak bilau, kak sam ge

brodo. Te, gda sam nesrečo emo, te so mi vozniško dovoljenje včasik vkrajvzeli, sledik sam motor tö audio. Te sam že tak brodo, ka velki motor več tak nemo emo, zaka mo pa te vozniško nazaj spravlo. Depa sledik mi je že žau bilau. Potistom sam küpo en menši motor pa s tistim sam te pa delat odo v Varaš v fabriki, depa brezi dovoljenja. Jaj, pa tielko lüdi je mi pravlo, ka naj se ne vozim tak naglo. Depa ge sam tau nika nej baugo. Nej zaman, mladost je mladost!“

• Z žmetnim srcem ste taodali motor?

„Z žmetnim, če rejsan en parkrat sam spadno z njim. Vejpa motor je li motor.“

• Te ste že oženjeni bili, gda se je ta nesreča zgodila?

„A nej! Te sam samo sedem dvajsti lejt star biu. Te sam ranč eške nej brodo na tau, ka mo se ženo. No te, gda sam tam biu v špitalaj, te je tisti Makoš, šteri je z fudami igro, tö tam v špitalaj biu pa že ženo emo pa eno dekló, te sam si tak zbrodo, ka če mogaüce bau pa mo pa zdrav, te se ge tö oženim.“

• Ka te čütite, gda vidite, ka en mladi pojep z velkim motorom naglo de pa ovinke samo tak dojrejže?

„Tau, ka če bi mogo, bi ma tapravo, kak sam ge zapodo. Kakši je žitek, ka človek na ka leko pride.“

M. Dravec

RADIO
MONOŠTER

na

UKV (FM) 106,6 MHz

Irašnji muzikant, aktivist Romov

27. julija je Romsko društvo *Rjavo dombo* v Zenkovicah v občini Puconci že šrtič držalo Mednarodni romski folklorni festival. V kulturnom daumi je nastupilo 9 skupin, med njimi že drugo leto harmonikar Laci Korpič z ženskim kvartetom iz Porabja.

Bilau je telko gledalcov, ka smo se nej mogli geniti v dvorani. Romi so leppo pel-do pokazali, kak trbej vküper držati, vküper prijati

ohraniti, ka za nji velko vrejdnost nosi. Sam si ne more premisliti, kak daleč so napredovali v zadnji deset lejtaj, vej pa prvin so nej meli priliko zatau. Njijvo društvo ma zanimive prireditve, stere interesirajo lidi, zatau majo furt telko gledalcov. Tau tü istina, ka v tau krajini dosta Romov žive, v občini Puconci je pet tašni vasic, med njimi Zenkovi, gde smo spoznali tak lepau urejeno, čisto romsko

naselje, kak en püngrad. Štefan Horvat se je tak odlaučo, ka delo predsednika prejkpisti mladog generaciji s tejm, ka ji ne nja na samom. Leto dni de njim ške vse pomagjo, njim tanače davjo, pokaže dobre, pravilne poti toga dela, ostane „svetovalec“. Tak misli, ka ške več leko deje, včini za Rome, kak svetnik v občinskom sveti, zatau želi kandidirati na lokalni volitvaj. Najveksi cilj ma je pa tau, ka naj do v drugi štiri lejtaj leko meli svojoga poslanca v parlamenti v Ljubljani. Štefan je z ene strani priznan muzikant vsepovsod po Sloveniji pa v sausadni državaj. Vej je pa štirideset lejt spremjljal folklorne skupine, je vodo ansamble. Poštöjajo ga vsepovsod. Zvöjn toga je pa s svojo aktivnostjo, sposobnostjo, inteligenco, s kulturnim obnašanjem zadaubo velki ugled najbola med svojimi v občini Puconci. Za različne dejavnosti je letos daubo občinsko priznanje. Čestitamo ma in želimo v prihodnosti veliko uspehov!

Klara Fodor

Štefan Horvat s Klaro Fodor in skupino iz Monoštra.

enoj manjšini, kak trbej poštöjvati tiste, steri se tröjdi-jo za tau, naj se ohrani kulturna dediščina. Publika, stero je zveksoma mladina djala vö, je bila preveč aktivna bila - tü pa taum eške bola, kak bi trbelo - je s svojim velkim ploskanjom redno davala volo mladim romskim plesalcem, najbole domanjim. Prireditiv stä s svojo prisotnostjo počastila župan pa podžupan občine Puconci, tau so domanji vzeli za velko poštenje, najbola Štefan Horvat, predsednik romskoga društva. Kak gostitelj (s svojimi pridnimi pomočniki) prireditiv pravi, ka prej on tau v krvi ma, ka mora ravnati vse delo, mora komandirati pri prireditiv, ranč kak doma. Ka je ta prireditiv postala tradicionalna, se najbola njemi leko za(h)vali. Kak irašnji muzikant ma v sebi, ka romsko kulturo trbej razvijati in

V Slovenski vesi pri enom rami od majšu mau so bola bogati za eno živau. Pauleg 9 svinj, 30 kokaušov pa 5 mačk, zdaj še vsakšo 4 vöre krmijo s cuculinom srno „Bambi“, stero je gazda najšo na njivi, gda je travo kosijo. Samo par dni je stara bila. „Bambina“ je že poglednila skorok cejla ves, najbole so ji pa veseli bili mlajši z otroškoga vrtca.

Steri nam dosta pomagajo

Društvo prijateljev Porabja iz Budimpešte se je pred enim letom ustanovilo zatok, naj leko pomagajo najmanjšoj vesi v Porabji, Andovcem. Petdeset članov majo, steri so zveksoga vsi iz Budimpešte. Njigvi cilj je varstvo okolja, kulturne dediščine in vesi. Kak društvo, tau leto že leko notradavajo natečaje. Dočas, ka so nej ustanovili društvo, so nam že tö dosta pomagali. Štiri lejta, gda smo zvonika strejo menjavali, so k nam prišli pa so nas pitali, kak leko pomagajo. »Pomauč smo iz vesi dobili, dapa pejnazdja so poskaupa,« smo jim prajli. »Dobro, te mi strokovnjaka, ka na zvoniki dela, plačamo,« so prajli. Tak se je začnilo sodelovanje s »Peštari«.

Od tistoga časa, ka v Andovci nemamo baute, nam tak tö pomagajo, ka nam pripelajo friški krü iz Monoštra.

Od tistoga mau vsako leto nam pomagajo, če kaj delamo. Dejo kaulak po vesi pa smetja vküpberejo, nega takšoga vaškoga dneva, gda bi oni nej na pomauč bili. Tau leto so vretine v Andovci vse vöspucali. Do tejsa mau so tak vküpzaraštjani bili, ka mi, Andovčani, smo je komaj najšli. Zdjaj so vöspucani pa pri vsakši vretini je edna stolica napravljena, kama si dola leko sede. Oni so nam pokazali, ka dosta tašo djesta v ednoj vesi, ka leko napravi brezi pejnaz tö pa ves od tauga že lepša baude. Zdjaj na vaški den vküper redimo edno omaro, kama vöpostavimo pusaude veričkoga lončara, steri se je v Andovci naraudo.

Dosta je taši vasnic, steri probleme majo s »Peštari«, zato ka ne morajo vöpriditi eden z drugim. Mi srečo mamo z »našimi«. Gnesden, če eden »Peštar« ram küpi tü v naši vasaj, vaščani včasim tau pravijo: »Na, pa je prišo eden bogati,« pa spoj težko na guč stanejo z njim. Dapa nej slobaudno pozabiti, ka je med tejsi »Peštari« dosta vönavčenoga lüstva, steri če škejo, dosta vse leko pomagajo ljudam pa vesi tö. Dapa leko so vesi na kvar tö.

Hvala Baugi člani Društva prijateljev Porabja so za Andovce pa nej proti vesi. Če bi bila taša diploma, ka »Najbola Andovčan«, steri je nej Andovčan, te bi tau diplomu dva »Peštara« dobila, Tibor Nemeč z Gábor Jáki. Prvi je predsednik drugi pa podpredsednik pri društvu. Dapa nej je tau važno. Tejsa dva, če jim čas pisti, sta vsigdar v Andovci. Tau je tašo kak bolezen, če sta nej v Andovci, te se že ne poznata (počutita) dobro. Tisti clovek, steri se je tü naraudo pa tü gorazraso kak mi vaščani, ne vej, kakšna lejsa pokrajina je kauli nas, kelko »zakladov« (kincs) mamo, ka ne vejmo poštujati. Pa te prideta dva »Peštara«, steriva nam oči odpreta. Če drugö več že ranč nedo delali, že za tau se jim leko zavalimo.

K. Holec

„V Budinci smo tak kak vi v Andovci“

Dostokrat sam že odo v Budinci pri Žnidarni, dapa vsigdar sam pozabo nika pitati. Spomnim se, gda sam še mali bijo, dostokrat je odo pri nas pa po vesi eden človek, steroga so tak zvali ka Žnidarni Franci. Te človek je odo kaulak po vesi paje odavo vsakše fela, ka je z autonom leko pripelo.

Blago za gvant, žajfo, vacalejge pa še dosta vse drauvnoga.

Tau vejim, ka je iz Budinec bijo, dapa čidan rod, tau ne vejim. Edan čas je odo, potistim pa taminau, kak če bi ga zemla požrla. Tau mi je v glavej ojdlo, gda sam proti Žnidarnoma rama ušo. Dapa tau se mi pá nej posrečilo. Na teltja smo pripovejdali, ka mi je samo te prišlo na pamat, ka sam pá pozabo, gda sam že na drugi strani meje bijo.

Kak notra staupim v Žnidarno dvorišče, vidim ka Marička, Žnidarnoga Vilmoša žena, v krili edno košaro majo pa tam nika preklajajo.

• *Ka mate v košari, piščence?*

»A vraga, grbanje mam.«

• *Vejsamo norca redita iz mene, kak bi meli v tašoj suči grbanje?*

»Poj pa pogledni, če ne daš valati.«

Notrapoglednam v košaro pa so rejšan grbanji.

• *Gde ste je pa brali?*

»Pa gde? Pa v gauštja rastejo, nej? Tu pri nas vsigdar malo prvin zrastejo kak pri vas. Najprvin proti Šalovca, te pri nas, za nami pa vi pridete.«

• *Vi odavate grbanje ali samo za svoj tau berete?*

»Zdaj ne mora odavati, ka je malo, radi smo, če telko najdemo, ka za obed dojda.«

• *Pri vas je vejn nej tak velka suča kak pri nas?*

»Jaj, kaj bi pa nej bila. Te dež, ka je malo spadno, tau samo telko, ka so se grbanji malo pokazali. Na njivi, ka smo posadili, vse tasena. Ka pa

»Tau je tak bilau,« pravijo Popostji Karac, steri so ranč te čas v dvorišče staupili z ženauv pa z Vilmošom.

»Andovci pa Budinci so skrak, dapa itak daleč za meje volo. Nam so zaman odprli mejni prehod Verica-Čepinci, nam tau nika ne pomaga. Vrag de se vozo po tisti grabi, gda ranč asfalta nejmajo. Nam je baukše, če se pelamo dola na Bajánsenye.«

• *Tak dosta lústva pravi, ka bi baukše bilau, če bi se mejni prehod tú aupro pri Budinci-Andovci.*

»Jaj, mi smo tistoga reda dosta ojdli ta k vam. Šabdjaniina Mariška bila moja prijateljica, müva sva vsigdar šla. Tau je tista Šabdjani-

na, stera v Somboteli žive.«

• *Zdaj nej davnik so v Andovci ojdli z društvom iz Sombotela.*

»Vejm,« pravi Marička, »zdaj dva kedna je pri meni tó ojdla.«

• *Zaka ona es prišla?*

»Zato, ka ona tú gorarasa, moja sausedica bila. Tau je prajla, ka taši dober žiroški krój še v živlejnji nej djejla.«

• *Zato, ka je tisto nej žiroški krój bijo liki zaseka bila goranamazana.*

»Dja sam si mislila, da mi je tau pripovedjala, kak leko eden žir na teltja dober, vejpa vsakši žir eden okus ma. Tau sam še štejla v Porabji tó.«

• *Vi dobite časopis Porabje tó?*

»Vsakši drugi kedna ga dobivamo.«

• *Štete ga zato?*

»Pa vejš, vse tapreštem. Dosta vse zanimivoga pišejo. Najbole tisto štem, ka „...do Madžarske“. S tistoga zvejm, ka se kaj godi pri vas.«

• *Terezija, tau šegau tój pri vas še držijo, ka sausedje vkúp odijo, kak zdaj, ka ste vi goraprišli es, k Žnidarni malo pripovejdat.*

Za deklami smo ojdli v Andovce, zato ka so sploj lejpe pa prijazne bile. S cejloga budinskoga kauta so ladjeni prejk ojdli.«

»Tak osem lejt je tauma že, te eden čas smo zato ojdli prejk v Andovce v bauto kaj kúpivat,« pravi Terezija. »Bilau, ka sam cejli pak mela na pleči nesla domau. Po dolaj prejk sam bežala tak kak gronska strejla.«

»Mojo snejau so gnauk tó gnali vojaki prejk Šumajni-na gauštja,« pravi Marička. »Nikšo melo pa cukar je kúpila pa kumar vejdlja pobegniti. Na pa te smo mogli enjati zato, ka so vaši že sploj sigurno stražili. Zdaj, če k vam demo, zdaj se že kaulak pelamo na Bajánsenye. Gda z autonom v Varaš pridemo, te je pa ta baja, ka ne vejmo parkirati, te nas pa štrafajo. Nej davnik so nas poštrafali na djezero forintov zato, ka smo nej kúpili vóro. Pa kak bi kúpili, če ranč ne vejmo, gde go leko kúpi. Drúgo pa tau, ka v bautaj še tiste prodajalke, stere znajo gučati slovenski, ne pravijo edno rejč nej. Bilau je tak, ka smo notrašli v bauto pa smo birkasti sir steli kúpiti, samo smo nej vedli taraztumačiti. Te ednoma napamat prišlo pa začno bleckati. Dobro, mi smo sir tadjali. Doma, gda ka naj bi groun v nje vdaro, kozdji sir so nam dali. Tak je, če človek ne vej jezik.«

»Tau nej baja,« pravijo Vilmoš, »važno je tau, ka se mi tú razmimo pa eden drúgoga poštujem. Naj baude tau vsigdar tak,« pa mi rokau stisnajo.

K. Holec

Žnidarna Micka so najšli lejpe grbanje.

Popovi Karac pa Žnidarni Vilmoš.

»Mi, stari demo, dapa tej mladi več nej. Pa tau je, ka ranč nejgajo. Ka malo ji je, tisti so pa v službi v Nemčiji pa v Austriji. Mi, stari smo pa doma. Rejdko demo kama dala. Pri vas je dobro zato, ka se penzionisti za šenki leko vozijo, mi pa moramo plačati. Pri vas autobus pa kombi vozi lústvo v cirtjev. Mi, starejši ne moramo k meši titi zato, ka je daleč cirtjev.«

• *Kak daleč je dolejnška cirtjev?*

»Nam je števanovska cirtjev skrajev kak dolejnška. Bola bi nam vreedno bilau prejk k vam odti k meši.

• *Popovi Karac, vi tú prideta kaj prejk v Porabje?*

»Zdaj že nej zato, ka sam že stari grato. Prvin sam dosta odo, gda sam še ladjen bijo.

Romarska pot v Rim

Od 7. do 13. julija je gornjeseniški župnik Ferenc Merkli organiziral romarsko pot v Rim. Zbrali smo se ljudje z Gornjega in Dolnjega Senika, iz Sakalovec in Monoštra. Večina nas je bilo mladih, ampak tudi

in baziliko svetega Frančiška. Tu smo imeli tudi mašo. Okrog enih smo se napotili v Rim. Prispeli smo pozno popoldne, ob šestih. Zasedli smo prenočišče, malo smo se odpočili in zvečer smo šli na sprehod v mesto. Vsak je

smo se odpravili nazaj na prenočišče.

Naslednji dan smo si ogledali center Rima: cerkev SM Maggiore, Lateran, Kolosej, spomenik Victor Emanuel, Kapitol, Pantheon, kip Mojzesa, Forum Romanu. Ok-

prispeli z zamudo, zato ga nismo videli, smo ga samo slišali in na koncu smo vsaj dobili njegov blagoslov. Popoldne smo se kopali v bližnjem jezeru Albano.

V četrtek smo si ogledali Vatikan in vatikanski muzej.

V petek smo se že zjutraj izselili s prenočišča. Spakirali smo se na avtobus. Soferji so ga odpeljali izven mesta na parkirišče. Ko smo se spet dobili, smo šli z mestnim avtobusom v katacombe. To je podzemeljsko pokopališče, kjer so se pokopavali prvi kristjani, prakristjani. Dolgo je 18 km. Potem smo šli v eno podzemeljsko veletrgovino, kjer smo še nakupovali nekaj stvari. Popoldne smo se v parku malo spočili, vsak je dobil na koncu en velik sladolep in ob šestih zvečer smo se poslovili od Rima.

Domov grede, že v soboto zgodaj zjutraj ob štirih, smo prispeli v Benetke. Tam smo se ustavili in z vaporetom smo se peljali do Trga svetega Marka. Tu smo si ogledali okolico, počakali smo, da se zdani in okrog sedmih smo se odpeljali nazaj k avtobusu. Nadaljevali smo pot domov. V soboto okrog pol treh smo prispeli na mejo pri Rabafuzesu. Sicer je bila pot utrujajoča, ampak po mojem smo se vsi imeli zelo lepo in smo videli čudovito mesto.

Agita Hanžek

Bazilika sv. Petra.

Kolosej v Rimu.

starejši so bili med nami. V nedeljo zvečer ob šestih smo se odpravili na pot. Skozi Avstrijo smo se peljali v Italijo, po avtocesti. Vso noč smo se peljali in v ponedeljek ob desetih smo prišli v Assisi. Tam smo se ustavili za nekaj ur. Ogledali smo si baziliko svete Klare

dobil svojo romarsko karto in vozovnico za metro in s tem smo se vozili cel teden, ker avtobus ne sme voziti znotraj Rima. Torej smo se zvečer z metrom odpravili v mesto na sprehod. Po večerji smo si ogledali španske stopnice in ob pol dvanajstih, ko je peljal zadnji metro,

rog šestih smo šli nazaj na prenočišče, malo smo se odpočili in zvečer ob osmih smo spet šli na večerjo. Potem smo si ogledali vodnjak Trevi. V sredo smo šli k papežu, na njegovo poletno rezidenco, ki je v Kartel Gandolfu. Na žalost so nas napačno informirali in smo

Za vse bogastvo v muzeju bi potrebovali vsaj en dan, ampak mi smo si ga ogledali dopoldne. Tam smo potem še lahko kupovali majhna darila. Popoldne smo šli na morje. Kopali smo se, se sončili, zvečer smo pa utrujeni šli nazaj na prenočišče.

Ali ste vedli?

Ali ste vedli, ka so bili takšni cajti, gda se je lüstvo sploj ali skurok nej mujvalo pa kau-palo? Najbole zamazano je lüstvo ojdlo v srednjom veqi, steri de držo od 476. leta do 1640. leta.

Stara lüstva, stera so živala pred Kristušom, so se rada kaupala. Ne vejmo, sto je bijo tisti, steri si je vözmislo, ka se trbej kaupati, dapa tau je gvüšno, ka so se na otoki (sziget) Kreta že pred 4000 lejtj tó kaupali. V palači, paloti, gde se je krau držo, so arheologuške najšli več kaupanc.

Lüstvo v staroj Romi - pravimo njim Rimljani - je tó dosta dalo na čistaučo. V tau varášj so v štrtom stoletjji meli pri privatni izaj več kak 850 kaupanc pa 11 takšni varaški kopališč (fürdő), kama se je prausno lüstvo tó leko ojdlo mujvat pa kaupat. V tau varášj so že te meli vodau notanapelano. Po tom vodovo-

di je z brgauv priteklo telko vode, ka je vsakšji človek leko vsikšji den djezaro (tisoč) litrov ponüco, če je sto.

Bogati lidje so tistoga ipa v Romi skurok vsakšji den šli v kaupanco. Dapa tau je nej samo tak bilau kak gnes, ka staneš pod tuš pa za pet minutov si že gotovi. Tistoga časa je redno kaupanje držalo več kak pet vör. Bogati Rimljan, gda je prišo v kaupanco, je najprva kakšno vöro špilo tenis. Potejm je išo v sobo z vraučim luftom, ka bi dobro vözošfico. Od tec je išo v edno drugo izo, gde se je razmeto pa so ga z olom zmasirali. V tretjoj sobi se je v vraučoj vodejskaupo pa ešče gnauk vözošfico. Potejm so ga polejvali s toplot, mlačno pa mrzlo vodauv, ga z brisačov zbrisali, ešče gnauk namazali z olom. Išo je v peto izo, gde se je malo namočo v mrzlo vodau, se zbrisalo pa gvant nase djau.

V staroj Romi je šega bila, ka tistoma, sterga so steli podtjü-piti, so notaplačali v kaupanco za en den ali dva.

Gda je Rimsko cesarstvo 476. leta razpadnilo, so prišli v Europi bole zamazani cajti. Eške bogati so se držali v takšji gradovaj, gde nej bilau nej kaupance pa nej sraunjeka. Gda so kauk letja 1000 križarji (keresztesek) šli v Sveto deželo, v Jeružalem, pa so se tam z Arabci bili zavolo krščanske vöre, so vidli, ka se Arabci po vsakšjoj bitki skauptajo. Najprva so mislili, ka je tau nikša čalarija, ka gvüšno zavolo tau-ga dobijo nazaj svojo mauč. Gda so pa sami tó sprobali, so goraprišli, kak tejli fanj deje, če se po tistim, gda se bijejo pa kolejo, malo mujejo ali skauptajo.

Tej sodactje so te, gda so prišli nazaj v Europo, s sebov prinesli tau navado, ka nika ne škau-

di, če se človek tū pa tam skaupta. Po varašaj v Europi so po tistim opirali kaupance. Dapa zatok ešče dosta cajta moglo tatiti, dočas se je lüstvo znauva vcüjzelo, ka se trbej redno mujvati.

Englendarski krau Henrik VIII. je kaulak 1600 dau zaprejtj kaupance, ka je prej tam lüstvo nago pa jim te vse nikšje falične misli po glavej ojdijo. Njegovja hči, kralica Elizabeta, se je zatok vsikšji mejsce gnauk skauptala.

Eške bole zamazani so bili francuski gospaudje. Krau Lajoš XIV. - steri je dau zozidati palačo v Versaillesi - se je prej v svojom žitke gnauk nej skaupto, ka se prej tau za moškoga ne šika.

Vejte kakšni so bili prve kadi (bane) za kaupanje? Takšo formo so meli, kak lejpi ženski črejav z viskimi petami. Te so na Francuskon najbolje kurti-

zankinje nücale, stere so se nej šparale pri moškaj.

Merikanar Benjamin Franklin je tistoga ipa ojdlo na Francuskom kak diplomat pa se ma je te kad tak povido, ka je enoga s sebov odpelo v Merko. Tistoga časa v Merki ranč v Bejljoj izi nej bilau kaupance. Prvi kad za Bejlo izo je tjüpila kaulak leta 1800 žena predsednika Medisona, dapa mauž je tak čemen grato na njau, ka ga je mogla tavö ličiti.

Pri privatni ramaj so kaupance zidali samo od 1870. leta tada-la, gda so po varašaj začnili vudau notavlejtj.

Vidte, kak je čüden svejt! Stari Rimljani v Romi so že meli vse tau, ka mi mamö zdaj, vodovod pa kad pa kaupanco. Človeštvo je pa nücalo skurok 2000 lejtj, ka je vse tau znauva vönajšlo.

M. S.

Čisti ali zamazani?

Parkiranje za pejnaze ali zaupston

Zdaj je že eno leto tauma, ka v Monoštri trbej plačati za parkiranje. Tisti, steri v Varaša živemo, že vejmo, gde, tjelko trbej plačati ali pa gde leko zaupston človek stane z autonom. Če človek odi po Varaša, večkrat vidi lidi, tijince pa turiste, steri spoj ne vejo, ka trbej plačati. Istina, ka so vsepovsedik postavlene table, gde piše, ka tjelko trbej plačati za parkiranje pa gde se dobijo karte. Baja je tau, ka so tej napisi samo vogrstji. Dočas tam stodjijo pa štejo, ka trbej delati, kama trbej titi karte kúpit itd., dočas ji ranč kontrolerji poštrafajo. Zavolo toga so se nam že večkrat taužili Slovenci iz Prekmurja tó.

Za parkiranje trbej plačati **med tjednom od 8. do 18. vöre, v soboto od 8. do 12. vöre, v nedelo** pa človek leko **zaupston** parkira. Cena je odvisna od tauga, gde človek stane. Monošter je razdeljeni na več con. Redeča cona je na glavnom trgi, pri pošti, kaulak OTP banke itd. Tú trbej največ plačati. Zelena cona je bola nakrajma Varaša, tú malo menje košta parkiranje. Tau, kakšna cona je, se vidi na tabli, stera je gorpovstavlena tam, gde se začne cona.

Karte se dobijo za pau vöre, za eno vöre pa za cejli den. Karte se dajo kúpiti v tisti mejstaj, po bautaj, trafikaj, gde je tau označeno pri dveri. V redeči coni karta za autona pa motorbiciklina za pau vöre 55 forintov, za eno vöre pa 100 forintov košta. V zeleni coni za pau vöre 45 forintov, za eno vöre pa 80 forintov trbej plačati. Za cejli den karta 250 forintov košta. Posaba cejno trbej plačati autobusom. Na karti trbej označiti, dolapoškrabati datum pa vöre, gda je človek z autonom stano. S tauga vidijo kontrolerji, kak dugo vala karta. Če človek ne vej, ka tjelši je tisti den pa ranč tjelko vöra, tau je buma velka baja, za njega.

Če človek ne kúpi karto pa ga kontrolerji zgrabijo, ga poštrafajo. Žau, najbolje brz tijince. Za štraf ponavadi 1000 forintov trbej plačati. Kontrolerji na autoni pistijo ček (položnico), na strom trbej notraplačati štraf na pošti.

Djestejo pa v Varaša takšna mesta, gde nej trbej plačati, ka baute, restavracije svojo parkirišče majo. Tau je pri FE-ZO-ji, na dvauri Korone (Forrás Coop), pri Penny-ji pa pri Lipitó. **B.K.**

VABILO

Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel,

Zveza Slovencev na Madžarskem in Državna slovenska samouprava

Vas vljudno vabijo na

II. SREČANJE PORABSKIH SLOVENCEV,
ki bo 18. avgusta 2002 v Sombotelu v Muzeju na prostem.

Program:

- 10.00 Sprejem gostov v Muzeju na prostem (ulica Arpad 30)
- 11.00 Predaja slovenske hiše
- 12.30 Pogostitev
- 14.30 Ogled Muzeja na prostem in mesta Sombotel
- 16.00 Kulturni program v kulturnem domu v ulici Kisfaludy 1
Nastopata: Gledališka skupina Nindrik Indrik
Folklorna skupina iz Sakalovcev
- 18.00 Sprejem v Muzeju na prostem
- 19.00 Veselica. Igral bo: ansambel Trio Prekmurci iz Slovenije

MEGHÍVÓ

A Pável Ágoston Szlovén Kulturális Egyesület, a Magyarországi Szlovének Szövetsége és az Országos Szlovén Önkormányzat sok szeretettel

meghívja Önt

A RÁBA-VIDÉKI SZLOVÉNEK II. TALÁLKOZÓJÁRA,

melyre 2002. augusztus 18-án kerül sor Szombathelyen a Vasi Múzeumfaluban.

Program:

- 10.00 Vendégek fogadása a Múzeumfaluban (Árpád u. 30.)
- 11.00 A szlovén porta átadása
- 12.30 A résztvevők megvendégelése
- 14.30 A Múzeumfalu megtekintése és városnézés
- 16.00 Kulturális műsor a Kisfaludy utcai kultúrházban
Fellép: Nindrik-Indrik Szinjátszócsoport
Szakonyfalui Néptáncscoport
- 18.00 Állófogadás a Múzeumfaluban
- 19.00 Bál. Zenél a Trio Prekmurci Szlovéniából

Spominska maša in blagoslovitev nagrobnega spomenika

27. julija 2001 je nepričakovano zapustil svoje vernike števanovski župnik Štefan Tóth. Njegova prezgodnja smrt je pretresla prebivalce župnije od Števanovcev do Sakalovcev.

Na prvo obletnico njegove smrti, 27. julija 2002, so se verniki iz vseh krajev Porabja zbrali v števanovski cerkvi, kjer je spominsko mašo daroval mariborski pomožni škof dr. Jozef Smej.

Po maši so na bližnjem pokopališču blagoslovili nagrobni spomenik pokojnega župnika Tótha.

Števanovčani, Veričani in Andovčani so pred kratkim izvedli, da so monoštrskega kaplana Tiborja Tótha, ki je od smrti prejšnjega župnika opravljal obrede v Števanovcih, premestili v župniji Zala. Verniki žalujejo za njim, kajti imel je veliko posluha za

slovenske vernike v župniji in si je prizadeval, da bi imel dvo-

jezične obrede. Svojo prošnjo, naj bi škof preklical svoje

odločitve, so posredovali sombotelškemu škofu.

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek
Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Navaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.